

УДК: 316.324.8
Примљено: 18. јануара 2010.
Прихваћено: 05. марта 2010.
Оригинални научни рад

Српска политичка мисао
број 1/2010.
год. 17. vol. 27.
стр. 267-280.

Зоран Аврамовић

Институт за педагошка истраживања, Београд

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ДЕЗИНТЕГРАЦИЈА: КУЛТУРНИ, МЕДИЈСКИ И ОБРАЗОВНИ АСПЕКТИ

Сажетак

У раду се најпре указује на појмовну разлику између глобализације и глобализма. Глобализација је један противречан процес савременог друштва а идеолози глобализма се труде да овај процес представе безалтернативним. Глобалисти се ослањају на идеју демократије и слободног тржишта са тврдњом да је то поредак који решава све друштвене проблеме. Чињеница да је свет дубоко социјално и економски подељен, говори сама по себи о освајачкој природи глобализма. Имплицитни циљ ове идеологије је заправо дезинтеграција «немодернизованих» држава, нација и њихових култура, образовања и медија, како би се отворио социјални простор за експанзију капитала и система вредности најбогатијих друштава Запада.

Кључне речи: глобализација, глобализам, образовање, култура, медији.

Појам глобализација означава нова обележја и жеље модерног дела света. Ради се пре свега о порасту светске међузависности, односно узајамне повезаности међу народима и људима. Овај објективан процес се огледа у свим областима друштва: у економији, политици, култури, комуникацији итд. Истовремено, глобализација открива и постојање друштвених и политичких проблема који превазилазе националне границе и постају брига целог света: неки од тих проблема су убрзан демографски раст, експлоатација природе, сиромаштво, контрола атомског оружја, тероризам, угњетавање народа. Глобализам је идеолошко тумачење глобализаци-

је. Циљ глобализма је стварање »света као јединственог система«, «економија без граница», »ширење јединственог друштва« (установе, тржишта, вредности).

Овај циљ се заснива на брзом развоју информација и модерне технологије при чему се ревидира целокупни досадашњи економски, политички, културни, медијски и образовни развој друштва. Међународне организације преузимају доминацију над националним што изазива крупне последице на пољу идентитетске свести и традиционалних вредности. Слаби се национални идентитет а истиче у први план компетиција, егоизам, локализам (Аврамовић, 2002).

Које су карактеристике савременог глобализма? Идеја око које се концентрише нови поглед на свет јесте напор да се конституише једна наднационална творевина са јединственим простором која укида историјски изграђене институције, вредности, схватања. Међутим, чињеница да се овај процес одвија у светским неједнакостима, довољно казује о центрима моћи тако уређеног глобалног човечанства. Данас су светске библиотеке попуњене бројним књигама о глобализацији чији аутори се разликују у теоријским становиштима. Једна струја теоријског мишљења истиче богатство, демократију, људска права а друга указује на беду, ауторитарне реформе, доминацију (Печујлић, 2002).

Највеће присталице глобализма су најразвијеније државе савременог света у Западној Европи и Америци. Зашто? Пре свега, у питању је ширење економских интереса преко националних граница. Капитал унутар националних граница економски најмоћнијих држава света тежи новим интеграцијама и тржиштима. Стварају се мултинационалне корпорације (бизнис - комплекс) које сламају границе националних економија. Оне убрзано освајају друштва са јефтиним сировинама и јефтином радном снагом и при том руше све облике заштите националних привреда. Нација и држава у економском значењу нападнути су из три правца – мултинационалне корпорације, регионалне економске интеграције (ЕУ, НАФТА, УМА) и међународне финансијске, монетарне, трговинске и царинске институције (Међународни монетарни фонд, Светска банка). Основни циљ глобалне економије је либерализација светског тржишта а то значи да ће богатији постати још богатији а сиромашни ће у потпуности зависити од светских економских и политичких центара моћи.

Наравно, то друштво није »светско« већ друштво у коме су главни режисери најбогатије државе и мултинационалне корпорације. Будући токови глобализације нису извесни. Увећавају се

изазови савременог друштва као што су – еколошки, атомско наоружање и могућности самоуништења, сукоби регионалних сила, провале деструкције, стварање орвелијанског света (Видојевић, 2005).

Светско друштво се развија у правцу повећане структурне комплексности међусобног повезивања али и друштвено-економских противречности. Одговор на овакву слику модерног светског друштва може бити у основи двојак: или ће се свет, на начелима равноправности и солидарности, договарати о стратегијама решавања растуће комплексности или ће пак бити успостављена нова структура доминације у свету са јасном поделом надлежности и одговорности. Први пут је пут светске демократије и права, други пут је власт силе и неслободе у свету, у нови светски хегемонизам. (Ранковић, 2002, Печујлић, 2002).

Наравно, савремени свет није поделила социјално, економски и политички глобализација. Миодраг Ранковић само доказује да је ову поделу глобализација убрзала и увећала. Три најбогатија човека на свет поседују богатство колико 48 најсиромашнијих земаља (96) или 32 државе стварају 90% светског друштвеног производа и покривају 80% светског трговинског промета (Ранковић, 2009).

Објективни процеси глобализације добро су дошли оним државама у свету чији идеолози и политичари заступају концепт десуверенизације, као формулу за успостављање нових односа политичке моћи у свету. Ограничавање суверенитета или његовог потпуног предавања у руке моћним државама је саставни део америчке и западноевропске елите у разумевању глобализације. На челу овог покрета ка стварању новог концепта суверенитета налазе се политичари и идеолози Америке и ЕУ.

Глобализам као идеологија светског друштва или уједињеног човечанства у стварности рачуна на дезинтеграцију држава и њихових националних култура. Она растаче вишенационалне државе и повећава зависност од најразвијених друштава и међународних институција које су под утицајем УН, ММФ, Светске банке. Процеси регионализације треба да ослабе суверенитет државе и то је додатни напад на суверенитет. Деполитизација је други појам за означавање «начина на који постиндустријски запад спроводи своју политичку хегемонију над свим културама на планети земљи, над целокупним животом на земљи»(Бјелоградски, 2000).

Присталице визије »светске међузависности и глобализације«, из чињенице да свет постаје све више повезан (»глобална аре-

на»), прелазе на позитивне вредности и стандарде. Они избегавају проблематизацију процеса глобализације – унутрашње противречности идезинтегративне пројекте. Први проблем је претакање глобализације у американизацију. Америчка цивилизација све више диктира садржај и правац глобализације и отворено је питање каква је будућност оних култура у којима постоји јака приврженост националним традицијама. Из ове тенденције следи стари проблем напетости између глобалног и локалног. Увек је ово питање било на дневном реду, али ниједно време није нашло формулу за трајан одговор. То је извор разних дискусија о идентитету, припадности, искорењивању, »грађанину света« итд.

Централна идеје глобализације јесте да већина савремених проблема не може бити адекватно истражена на нивоу националних држава и њихових међународних односа, већ их је уместо тога потребно сагледати у оквирима глобалних процеса. Неки глобалисти, предвиђали су како ће глобалне снаге, при чему су мислили на транснационалне корпорације, и друге глобалне економске институције, глобална култура довести у питање постојање националне културе и њихове државе у будућности (Вулетић, 2003).

Анализа глобализације у социологији креће се око две врте феномена. Реч је о појави глобализоване економије засноване на новим системима производње, финансија и потрошње, ширење „глобалне културе“. Истраживачи глобализације фокусирали су се на начине на који транснационалне корпорације омогућавају глобализацију капитала и производње и трансформацију погледа на свет и контролу масовних медије, посебно телевизијске канале. Ово је често повезано са ширењем посебних образаца потрошње, културе и идеологије конзумеризма на глобалном нивоу (Вулетић, 2003).

Глобализација може бити схваћена као ширење, продубљивање и убрзавање светске међузависности у свим аспектима модерног друштвеног живота, од културе до криминала, од финансија до духовности. Међутим иза општег слагања о све већој међузависности, води се узаврела дебата између три широке и различите школе мишљења: хиперглобализма, скептицизма и трансформационизма.

За хиперглобалисте савремена глобализација представља нову еру у којој су људи све више субјект који је дисциплинован глобалним тржиштем. По хиперглобалистима, старе поделе света на север и југ постају анахронизам, пошто нова глобална подела рада замењује традиционалну структуру центар – периферија. Глобално ширење либералне демократије оснажује смисао глобалне

цивилизације а националне економије постају део транснационалних и глобалних токова. Националне владе су у великој мери немоћне да контролишу оно што се дешава унутар њихових граница и шта од њих очекују грађани. Насупрот томе институције глобалне владе стичу све важнију улогу.

На другој страни, скептици тврде да је глобализација у суштини мит који прикрива сегментираност међународне економије у три главна регионална блока, при чему националне владе остају веома моћне. Они истичу да је ниво економских интеграција крајем XX века био мање изражен него крајем XIX века. Економске активности су под значајним утицајем регионализације, будући да се светска економија одвија под „палицом“ три главна финансијска и трговачка блока- Европе, Азије, и Северне Америке. Они инсистирају на тези да моћ националних влада јача, и да су националне владе главни архитекти интернационализације светске привреде.

Трећа мисаона струја, трансформационисти, сматрају да су савремени обрасци глобализације без историјског преседана тако да државе и друштва широм планете пролазе кроз процес дубоких промена у коме покушавају да се адаптирају на све међузависнији али истовремено високо ризичан свет. Они наглашавају да је глобализација дуготрајан историјски процес прожет противречностима. Та опрезност проистиче из чињенице да су савремени обрасци глобалних економских, војних, технолошких, еколошких, миграторних, политичких и културних токова историјски непредвидљиви (Вулетић, 2003).

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА КАО ПРОЦЕС ДЕЗИНТЕГРАЦИЈЕ

Присталице глобализације избегавају да отворено говоре о негативним странама овог процеса, а први проблем глобализације је њено претакање у американизацију. Америчка цивилизација све више диктира садржај и правац глобализације и отворено је питање каква је будућност оних култура у којима постоји јака приврженост националним традицијама. Из ове тенденције следи стари проблем напетости између локалног и глобалног. Заправо то и није светско друштво, већ друштво у коме су главни режисери САД и најмоћније корпорације на свету.

На путу глобализације налазе се дезинтегративни рукавци за сложене државе и нације. Глобализам као идеологија националне дезинтеграције подразумева: 1) подстицање стварања наднацио-

налног ентитета (регионалног, европског, евроатланског), 2) релативизовање територије на којој живи део националног корпуса, 3) идеју о држави грађана која заобилази идеју нације, 4) потискивање културне традиције у најширем значењу овог појма, 5) униформизација медија и прихватање западног медијског «погледа на свет»; 6) поред радикалних промена система вредности рачуна се и са радикалним изменама облика организовања. Другим речима, глобализам се залаже за редефиницију основних начела националног идентитета, националног јединства, националне слободе и аутономије и националне државе као њене политичке форме.

Култура. Одувек је постојало мишљење да су нека друштва културно развијенија од других. Из тога схватања следила је тврдња да „виша“ култура треба да намеће своја достигнућа „нижим“ културама. Европоцентризам је најраширеније мишљење овога типа. Европоцентризмом оправдана је колонизација, па чак и расизам. Данас је американизам нови облик културоцентризма. Додуше нико не тврди да је америчка култура виша од других већ се користе термини „најмоћнија држава“, „најслободнија“, „најбогатија“. Амерички начин живота се глорификује до трагикомичности а суштина јесте у томе да се „нови човек“ препусти уживању у овоземаљским добрима које нам нуде мултинационалне компаније.

Критика концепта културоцентризма, у овом случају американизма, заснива се на проблематичности критерија одређивања „више“ и „ниже“ културе. Култура је разумевање, осећање, визија света и живота човека у заједници. Сваки народ са својом културом обликује свој духовни и душевни однос према стварности и машти. Такав однос се изграђује током историје.

Глобализација афирмише културу материјализма и »тоталитарног индивидуализма«. Чулна култура је природни израз друштва које је оријентисано на профит. Грамзивост и журба су одлике капиталистичког начина стицања. Какав је то човек који се помаља на таласу глобализације? Он заборавља на свој духовно-национални идентитет и препушта се материјалистичким уживањима светског друштва. С друге стране, глобализација форсира културу слике. Ми живимо у видео цивилизацији која потискује писану реч. О нестајању писане културе или тачније њеном свођењу на мала интелектуална острва, речито говори процес претварања књижара у европским метрополама у модне салоне или експозитуре банака.

Глобализација је погодовала јачању масовне културе, јер управо потрошачко друштво јесте један од основних услова њене појаве. Масовно друштво као друштво похлепе и духовне празнине диктира орјентацију на профит у свим облицима делатности па

и у култури. Уколико се профит у култури постави као руководно начело онда је нужна комерцијализација културе или „конфекцијска култура“. Карактер масовне културе је њен репродуктиван карактер, прилагођавање потребе корисницима културних добара, дајест издања, еротизам, насиље.

Да је данашња култура све више под утицајем американизма види се и по огољеној доминацији енглеског језика у свим рама светског живота, апсолутној доминацији америчког филма (осредњих и лоших остварења холивудске машинерије, о „добрим момцима“ који се боре за етику америчког грађанског модела), музичких трендова, као и усвајања неких „обичаја“ који су крајње комерцијализовани и који су наметнути како би се остварио што већи профит.

Медији. Слобода јавне речи и штампе, као и немешање државних органа у уређивачки концепт јавних гласила јесте императив сваког друштва које себе дефинише као демократско. Данас велике медијске корпорације доминантно су под окриљем још већих компанија које диктирају правило бизниса на светској сцени. У САД водеће ТВ мреже су у власништву крупног капитала. У SNBC-у одлучујући утицај има мегакорпорација Џенерал – електрик, једна од највећих светских фирми чији су интереси не само у медијској сфери, комплементарни са мегакомпанијом човека који се сматра најбогатијим на свету Вилијама Гејтса – Мајкрософтом. У АВС – корпорацији у којој провлађује утицај компаније Волт Дизнија један од водећих појединачних акционара је Стивен Џобс, власник компјутерског гиганта Apple. Мрежа SBE је у рукама великог медијског конгломерата Viacom чији се интереси простиру од Интернета до MTV. Чувени SNN је под контролом највећег светског медијског конгломерата AOL\ Time Warner, чија имовина вреди преко стотину милијарди долара. Настао у време Регановог «похода на Исток» и «рата звезда» постао је планетарни синоним за телевизијску вест са лица места, уз велику подршку америчког естаблишмента. Fox TV је у власништву Руперта Мардока, сина британског лорда. Мардок је купио и најтиражнији таблоид Sun али и стари и угледни Time, као Sky – TV. Мардокова Sky Latin America покрива Мексико и Бразил, Колумбију и Чиле. Мардоков Start TV покрива више десетина земаља Азије, почев од Индије, преко Ирака и Ирана, до Саудијске Арабије и Турске.

Све поменуте корпорације тесно сарађују са највећим фирмама које се оглашавају, а маркетинг и адвертајзинг су међу гранама привреде са највишом стопом раста прихода. Дакле понуда је уобличена интересима глобалних оглашивача. Над свим помену-

тим корпорацијама «лебди» Федерална комисија за комуникације. Ова федерална агенција има пет комесара које поставља председник САД, а њихово постављење одобрава Сенат.

Полazeћи од чињенице да је телевизија најмоћнији медиј у савременом друштву, Мирослав Цолић је у књизи *Амерички слон* (2010), је пошао од хипотезе да овај медиј у САД није у функцији одбране и развоја општих интереса (истинску добробит и благостање) већ све више служи медијским корпорацијама и увећавању њиховог профита. Оваква улога медија није била у прошлости америчког друштва. Првобитни законски акти су третирали телевизију као опште добро америчке демократије. Међутим, промене у нормативној области током последњих двадесет година (Закон о телекомуникацијама из 1996), воде у правцу дерегулације и продору тржишта у медијској продукцији. Телевизија постаје инструмент за контролу демократије и за стицање финансијских предности. Штавише, оваква промена у законодавству омогућава концентрацију власништва у различитим медијима, чиме се доводи у питање основна вредност демократије – плурализам у циркулацији јавног мишљења.

Будући да су интереси највећих медијских кућа и других корпорација до те мере преплетени поставља се суштинско питање, које постављају и критичари глобализма, да ли у таквим медијским мегакомпанијама има уопште „независног новинарства“ или се може вешто манипулисати вестима како би се заштитио интерес.

Тако на пример приликом напада на Ирак европски MTV одлучио је да укине приказивање свих спотова који подсећају на тај догађај или имају «критичку ноту». Исто тако, приликом преноса ратних дејстава широм света, у репортажама се не приказују рањени или погинули амерички војници, нити уништена ратна техника САД. У српском сећању су тв репортаже које су требале да изврше „сатанизацију“ Срба у Босни и на Космету, где се запрепашћеној америчкој публици приказивала ситуацију жртава (по правилу не-Срба). Будући да су империје увек давале цивилизацијски глас својим сателитима, као и остатку света, тај вид америчког поимања новинарства проширио се широм цивилизације (Илић, В, 2007).

Да погледамо како се медијска дезинтеграција конкретно остварује. У Републици Србији постоји, примера ради, радио и тв станица Б-92 која финансијски потпуно зависи од иностраног новца и самим тим њен програм је максимално окренут америчкој култури (филмови, забава, спорт). Техничке могућности ове станице могле би одговарати некаквом CCN-у у Србији. Једна пажљива анализа садржаја ове станице показала би њену политичку обоје-

ност, заправо апсолутну наклоњеност «прозападним странкама» и изразиту селективност у политичком информисању. У складу са начелима слободног информисања она то може да чини, али карактер финансијске потпоре јасно сведочи о врсти интереса коју заступа. А то је резултат глобализације: новац нема граница, а са новцем као постмодерном идеологијом иде све остало - држава, традиција, нација, морал, вредности.

Постоје други штампани и електронски медији у Србији који примају обилату помоћ разних «глобалистичких» фондација које су мање више блиске западним владама. Најзад, у Србији се емитују специјални програми америчких медија. Чувена станица *Глас Америке*, емитује свој програм на српском језику преко локалних радио станица и телевизија сваки дан и то четири пута дневно. Дневни лист *Политика* објавио је оглас 3 маја 2002. у коме се наводи списак 47 радио и тв станица у Србији са фреквенцијама на којима се може пратити програм *Гласа Америке*. Када се овоме дода и чињеница уласка FOX-а у РРА, а да се са ширењем кабловске телевизије проширује и број гледалаца CCN онда је сасвим јасно у којој мери је освојен медијски простор у Србији од стране америчког глобализма. О медијима можемо мислити добро и лоше али они остварују своју функцију: снабдевају својим информацијама грађане -кориснике. Све делатности и институције зависе од «података», информација у свакој фази рада. Функција медија је да снабдевају грађане оним информацијама које су им потребне за оријентацију и координацију у друштвеном простору. Ако се зна да од врсте и квалитета информације зависи правац и структура одлучивања о било ком предмету, онда је јасно да изузетно важну улогу у том послу има онај који «снабдева грађане информацијама». А у позадини је одређени политички и економски интерес. Тако, Срби треба да користе туђе а не своје информације и јавне ставове. Тим путем промениће и своје менталне обрасце оријентације у стварности.

Образовање. Каква је улога образовања у процесима глобализације? Истраживачи и теоретичари окупљени око водећих светских организација (УНЕСКО, УНИЦЕФ, ЕУ..) у средиште образовања за 21 век стављају глобалистичке идеје. Примера ради, студија «Образовање – скривена ризница» (1996) писана је у глобалистичком духу а свет се већ именује као «глобално село». Међутим, дескриптивна тврдња да је дух нашег времена глобализација, ништа још не казује, поготову када је реч о образовању.

У савременом друштву структурних неједанкости циљ неразвијених друштава је да изађу из периферне позиције а то могу

да учине само јачањем својих образовних ресурса. Њихов је преваходни задатак да подижу образовни ниво (квалификације) свог становништва, или модерним језиком речено оне треба да афирмишу сопствени «људски капитал». Да би оствариле овај циљ мале државе у глобализованом свету треба да улажу све већа средства у образовање стручних и професионално компетентних кадрова. Међутим, нека искуства (земље бившег социјализма) показују да се млади кадрови селе разним каналима у развијене државе глобализма. Тај «одлив кадрова» је озбиљна последица глобализацијске праксе. Неразвијене државе улажу велика средства у образовање а плодове «људског капитала» убирају већ развијене државе. Велико је питање како се може ублажити ако већ не може спречити модерна експлоатација професионалне интелигенције.

Постмодернистичке теорије, као један мисаони израз глобализацијских процеса, сматрају да је наше време у знаку пораста улоге знања али уместо традиционалног знања који они именују као метанарацију, доба у коме ми живимо тражи нове форме знања о тзв. малим причама, разликама, плуралитет говорних игара. У том погледу треба указати на теорије по којима су промене у области знања истовремено промене у друштву. А ново друштво је друштво компјутера, информација, научног знања (без метанарације већ малих знања).

Данас веома утицајна теорија постмодернизма, одбацује тзв. велике приче, усредсређује се на разлике и мале приче, а то није спојиво са идејама глобализације. Теорије о «глобалном селу» директно су супротне теоријама које одбацују свако «тотализујуће знање» (Лиотар). Ова чињеница се не разматра са одговарајућом истраживачком пажњом у пројектима будућег или постмодерног образовања.

Када је реч о образовању за «глобалистичку демократију», треба рећи да се ту појављују непремостиве тешкоће за наставни програм. Установили смо да су разлике између теорије демократије и практичних искустава забрињавајуће. Најдрастичнији поремећај у овом односу огледа се у посезању за ратним насиљем да би се остварили демократски циљеви. Школе у неглобализованим деловима света преузимају моделе демократије из водећих држава развијеног света. А видели смо какве све напетости између теорије и практичног искуства постоје у најразвијенијим демократским државама. Демократија евроамеричких друштава се извози у државе које треба да уђу у глобални поредак посредством образовања. Само питање је шта треба да се предаје као знање – теоријска достигнућа или практична остварења демократије.

Као први проблем у глобализацијском образовању може да се истакну промене у систему образовања, наставних планова и програма, у припреми наставника за професију, у финансирању, у својинском статусу, у повећаном утицају међународних организација.

Други проблем глобализованог образовања тиче се професионалног знања које се предаје ђацима. То знање се специјализује али не на глобалном нивоу. Уколико се разлике у привредној развијености, технолошкој опремљености и политичкој моћи продубе између богатих и сиромашних земаља и делова света, нема сумње да ће и образовање следити поделе о којима је реч. На том нивоу могу се очекивати, по речима Зиновјева, два сектора. У првом ће се образовати будући господари, управљачи, вође и учитељи новог друштва, а у другом, обука радне снаге за установе и радне организације. «Овде се људима не пружа знање већ радна вештина. Фактички, овде се припрема огромна маса људи који умеју да раде, али који су необразовани, идеолошки обрађени и манипулисани» (Зиновјев, 2002). Убрзани развој науке и технике, сужава број стручњака који могу да прате иновације, а проширује број припадника «застарелих» професија. Очигледно је да су државе-мотори глобализације фаворити, а неразвијени делови света, аутсајдери.

Оваквим погледима на улогу професионалних знања допринело је и убрзано ширење науке и нових електронских технологија. Нове технологије су, по мишљењу Лиотара (1995), одбациле тврдњу по којој усвајање знања ограничавају могућности свести. Јавља се компјутерско знање и компјутерски језик који омогућава и нову комуникацију. Из таквих околности следи промена у области предавања знања, односно усмеравања према компетенцијама а не идеалима. Ново знање није намењено образовању елите већ снабдевање система играчима способним да примерено осигурају улогу прагматичних радних места која су потребна институцијама. У том смислу образовне установе постмодерног друштва биће све функционалније са све мање осмишљавања и суштине.

У оваквим друштвеним и политичким условима школе ће све више истицати разлику између манифестне и латентне функције (Лобро, М. 1979). У првој ћемо видети школу која се прилагођава «светском друштву». Глобалистичко усисавање малих и неглобализованих образовних система огледа се у свим елементима предавања знања. Најпре се изводи убрзана компјутеризација школа, факултета чиме се умрежавају у свет информација. То се именује као развој информатичког образовања. На другом месту је изједначавање страног (енглеског језика) са матерњим. Овакво

спуштање енглеског језика на ниво националног мораће да остави одређене идентитетске последице у развоју личности. Језик није само структура већ и културна семантика. Треће обележје глобализације образовања обухвата школска знања или курикулум. Народи, кандидати за глобализацију функционализују своје наставне програме, односно прилагођавају их светским прагматским потребама. Они се обучавају за конкретне послове, стичу радне вештине (Зиновјев).

Уз ова три кључна обележја глобализације образовања, иду и пратеће активности, као што су семинари за све учеснике образовања, преузимање искустава развијених држава, укључивање експерата у образовне институција, давање донација итд.

Међутим, латентна функција показује да се школа опире наметнутим концептима «светског друштва». Она не може да истисне идентитетски садржај, и све друге облике историјске свести. Знања наталожене у националном трајању не могу да се заобиђу у конципирању било како схваћеног модерног курикулума.

КРИТИКА ГЛОБАЛИЗМА

Глобализација схваћена као американизације има своје аполете и критичаре. Међу политичарима и научницима налазе се они који у американизацији свести не виде негативне последице и помажу ширење таквог модела. Они који се томе супротстављају наводе теоријске, идентитетске и практичне разлоге. У таквој констелацији снага не преостаје ништа друго него да се отворено боре против глобализма (американизације). Критичари у овој идеологији и пракси виде нови облик хегемоније најмоћнијих држава, незајажљиву похлепу за профитом и план који се граничи са апокалиптичним виђењима древних пророка. Истиче се и нови облик тоталитарне контроле над свим људским бићима. У глобализацији многи виде диктатуру «господара света» (Америка и ЕУ) који су решили да у потпуности загосподаре планетом, када ће моћи да изађу из сенке, и да укину све државне суверенитете. Подсећају на теорију завере. Има критичара који заиста верује да завера постоји и да глобализацију протежирају финансијско – банкарски кругови повезани са разним међународним невалдиним групама из сенке.

Са реториком свеопштег повезивања света, глобализам заправо обавља посао дезинтеграције малих нација по линији културе, образовања и медија. Сарадња која постоји између најмоћнијих људи из света бизниса, политике, војске, културног и медијског

естаблишмента доводи до стварања страха код већине обичних грађана о постојању некакве светске завере која је уперена против националних држава, традиционалних култура и људских слобода. Ко држи konce ових пројеката и «завера»? Џон Колман у својој књизи *Комитет 300* оптужује «Олимпијце» (чланови Комитета 300 који представљају својеврсну светску владу у сенци) да желе да спроведу разне мере у циљу овладавања светом и створе нови светски поредак свеопштег јединства.

Један производ нове технологије посебно је забринуо мислеће људе. Реч је о биочипу, који се као имплантат уграђује у чело или у руку људи. Ови чипови могу да замене све досадашње исправе и обезбеђују потпуни надзор над појединцем. Поборници ове нове технологије правдају најновији изум потребом смањивања социопатолошких појава у друштву попут крађа, наркоманије, убистава али и свеукупном безбедношћу од баука светског тероризма. Идеолози глобализма пренебрегавају осигурано и загарантовано право на приватност, слободу и људска права. У таквим оклоностима долази до појаве разних отпора глобализацији и од различитих група које покушавају да сачувају специфичне облике културе и друштва од глобализације и хомогенизације.

Проучаваоци друштва који глобализацију виде као успоставање хегемоније САД сматрају да би ова држава помогла свету када би одустала од наметања своје визије друштва и државе другим нацијама и културама. У одбрани од глобализације свести треба рачунати и на аутокритику Америке и ЕУ. Други наводе фактор људске природе, осећање независности и аутономије. Идентитет је онај појам који објашњава у најпотпунијој мери смисао отпора американизацији образовања и информисања. Снага идентитета је у томе што се он и несвесно опире нападу на његове основе. У стварима духа, свести и мишљења идентитет игра веома значајну улогу и та улога је потврђена током историје.

Zoran Avramovic

GLOBALIZATION AND DESINTEGRATION - CULTURAL, MEDIA AND EDUCATIONAL ASPECTS

Summary

In first part of this work there is presented and explained a notional difference between globalization and globalism. Globalization is one contradictory process in modern society, and ideologists of globalism strive to present this process as a non-alternative one. The global-

ists call for an idea of democracy and free market with their assertion that it is an order that solves all social problems. However, the fact that the world has been socially and economically sharply divided says itself about invasive nature of globalism. In fact, one implicate objective of this ideology is desintegration of „non-modernized” states, nations and their culture, education and the media for purpose of opening social space for expansion of the capital and system of values of Western wealthiest states.

Key Words: globalization, globalism, education, culture, media

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамовић, З. (2002): *Невоље демократије у Србији*, М.Б.Прес, Нови Сад
- Аврамовић, З. (2003): *Држава и образовање*, ИПИ, Београд
- Аврамовић, З. (2008): *Култура*, Београд: Завод за проучавање културе
- Бјелоградски, В.(2000): «Антиномије глобализације: просвећено друштво», *Реч*, бр.58/4, Београд
- Видојевић, З. (2005): *Куда води глобализација?*, Филип Вишњић, Београд
- Зиновјев, А. (2002): *Запад, Наш дом*, Београд
- Образовање – скривена ризница*, (1996): УНЕСКО-извештај међународне групе о образовању 21 века. Београд
- Илић, Владимир, (2007): *Империја*, Београд
- Колман, Ц, (2006): *Хијерархија завереника Комитет 300*, Београд
- Кнежевић, М. (2003) *Време глобализације*, (уредник зборника), Студентски град, Београд
- Печујлић, М. (2002): *Глобализација: два лика*, Гутенбергова галаксија, Београд
- Ранковић, М. (2002):»Дефинисање новог светског/глобалног хегемонизма», *Социолошки преглед*, бр. 3-4, Београд
- Ранковић, М. (2009): *Глобализација и нови империјализам*, издање аутора, Београд
- Цолић, М. (2010): *Амерички слон*, Институт за упоредно право, Београд
- Владимир Вулетић, (2003): *Глобализација*, Службени гласник, Београд,
- Kofman, E., and G. Youngs, eds. 2003. *Globalization: Theory and practice*, London and New York: Continuum.
- Ozga, J. 2002. "Education governance in the United Kingdom: The modernisation project", *European Educational Research Journal* 1 (2): 331–41.
- Sassen, S. 1998. *Globalization and its discontents*, New York: The New Press.
- Трипковић, М. (2002): «Образовање и отворено друштво», *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 112-113, Београд, Нови Сад